

засади протидії протиправним проявам у сфері кібербезпеки та життєдіяльності держави. Зазначимо, що прикладним аспектом розгляду питання реалізації та забезпечення кібербезпеки є розробка методологічних засад забезпечення безпеки інформаційних відносин у системі адміністративної діяльності держави. Наступним кроком в галузі кібербезпеки потрібно розробити практичні рішення, що дозволять адекватно реагувати на погрози кібербезпеки або передбачати нові погрози та вміти їм протистояти.

Таким чином, можна зробити висновок, що кіберпростір повинен закріпити за собою статус інструмента державної негайної та потужної відповіді на агресію. Кіберзахист нашої держави вимагає правового реформування задля забезпечення протидії можливих атак, затвердження порядку реагування на кіберзлочини та закріплення механізму притягнення до кримінальної відповідальності.

Література:

1. Департамент Кіберполіції України. <https://cyberpolice.gov.ua>. URL: <http://cyberpolice.gov.ua> (дата звернення: 25.11.2022).

2. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України від 05.10.2017 № 2163-VIII ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>

3. Пядишев В. Г. Національна поліція України у боротьбі з корисливими кіберзлочинними, що поширились або виникли під час агресії рф. 2022. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/3279/1/212.pdf>.

4. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації. URL: <https://cip.gov.ua/ua> (дата звернення: 25.11.2022).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-287-9-113>

МЕХАНІЗМ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

Мішустін Владислав Володимирович

*аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики
Донецького державного університету внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна*

Предметом криміналістики є закономірні зв'язки між елементами механізму злочину, а завданням криміналістики – встановлення цих зв'язків. Механізм злочину розглядається як процес взаємозв'язку та взаємодії суб'єкта злочинної діяльності з предметом посягання, потерпілим, знаряддями й засобами вчинення злочину, часу, місця та

обстановки його вчинення, а також наслідків (зокрема різноманітних слідів злочину) [4, с. 19]. Таким чином, механізм злочину є сукупністю дій злочинця, вчинених у взаємодії з навколишньою обстановкою, місцем, потерпілою особою у певний проміжок часу, які призвели до настання суспільно небезпечних наслідків.

На думку В.А. Журавля, механізм злочину – це внутрішній, системний, складний, динамічний порядок взаємодії криміналістично значущих елементів злочинної діяльності суб'єкта і факторів об'єктивної дійсності, що відображають зміст злочинної діяльності і обумовлюють виникнення криміналістично значущої інформації. Ця система включає: обстановку вчинення злочину; предмет злочинного посягання; комплекс дій злочинця і пов'язаних із ним осіб з готування, вчинення та приховування злочинів; ставлення суб'єкта до злочину, власних дій і їх наслідків; поведінка потерпілого (жертви) і дії осіб, які опинилися випадковими учасниками події злочину; зв'язки між діями і злочинним результатом [2, с. 169]. Вивчення механізму злочину як процесу здійснення протиправних дій надає можливість встановити закономірності вчинення злочинів певного виду, сприяє визначенню механізму слідоутворення та успішному виявленню і фіксації слідів злочину.

Механізм злочину – це складна динамічна система, що складається не тільки з поведінкових актів та зумовлених ними явищ. Р.С. Белкін відносить до механізму злочину такі елементи:

- 1) суб'єкт злочину;
- 2) відносини суб'єкта злочину до своїх дій, їх наслідків, до співучасників;
- 3) предмет посягання;
- 4) спосіб злочину як система детермінованих дій;
- 5) злочинний результат;
- 6) місце, час та інші обставини, які стосуються обстановки злочину;
- 7) обставини, що сприяють або перешкоджають вчиненню злочину;
- 8) поведінка та дії осіб, які виявилися випадковими учасниками (активними та пасивними) події;
- 9) зв'язки та відносини між діями (способом злочину) та злочинним результатом, між учасниками події, між діями та обстановкою, суб'єктом злочину та предметом посягання тощо [1, с. 123-125].

Механізм кримінального правопорушення включає такі елементи: 1) дії з підготовки такого правопорушення; 2) дії з його вчинення; 3) дії з його приховування; 4) знаряддя, засоби і навички їх використання; 5) зміст взаємодії співучасників; 6) послідовність і характер взаємодії злочинців з різними об'єктами і особами: потерпілими, іншими учасниками кримінального провадження, обстановкою події, предметом посягання [5, с. 145-146]. А.Ф. Волобуєв відносить до механізму злочину такі

структурні елементи: 1) суб'єкт злочину; 2) предмет посягання і жертва злочину; 3) обстановка злочину; 4) спосіб злочину; 5) сліди злочину. На думку науковця орієнтиром у визначенні кількості елементів механізму злочину мають служити елементи складу злочину (кримінально-правовий аспект), але це повинні бути такі елементи, знання про які можна використати для встановлення обставин злочину, які входять у предмет доказування [4, с. 21-22]. В.А. Журавель зауважує, що механізм злочину включає: 1) обстановку вчинення злочину; 2) предмет злочинного посягання; 3) комплекс дій злочинця і пов'язаних із ним осіб із готування, вчинення та приховування злочинів; 4) ставлення суб'єкта до злочину, власних дій і наслідків; 5) поведінка потерпілого (жертви) і дії осіб, які опинилися випадковими учасниками події злочину; 6) зв'язки між діями і злочинним результатом [2, с. 169].

Отже, вивчивши думки вчених-криміналістів щодо поняття та змісту механізму злочину, слід визначити, що механізм масових заворушень – це процес організації масових заворушень або активна участь в них, що включає здійснення протиправних дій у певний проміжок часу та в певному місці і обстановці, який охоплює підготовку, вчинення та приховування злочину, використання знарядь і засобів, взаємодію із предметом посягання і потерпілою особою. До механізму масових заворушень, на нашу думку, доцільно віднести такі елементи:

- 1) спосіб вчинення масових заворушень;
- 2) особа злочинця;
- 3) обстановка, місце і час масових заворушень;
- 4) знаряддя вчинення протиправних дій;
- 5) предмет посягання та потерпіла особа.

Література:

1. Белкин Р. С. Курс криминалистики: Общая теория криминалистики. В 3-х томах. Т. 1. М. : Юрист, 1997. С. 118–119.
2. Загальна теорія криміналістики : генеза та сучасний стан : монографія / Володимир Журавель. Х : Право, 2021. 448 с.
3. Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 2 / [А. Ф. Волобуєв, О. В. Одерій, Р. Л. Степанюк та ін.] ; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва, Р. Л. Степанюка, В. О. Малярової ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 312 с.
4. Механізм злочину та його зв'язок з концептуальними положеннями криміналістики : монографія / Анатолій Федотович Волобуєв. Кривий Ріг : Вид. Р.А. Козлов. 2019. 122 с.
5. Тіщенко В. В., Загородній І. В. Механізм кримінального правопорушення в системі його криміналістичної характеристики. *Актуальні проблеми держави і права*. 2022. № 94. с. 141-147.